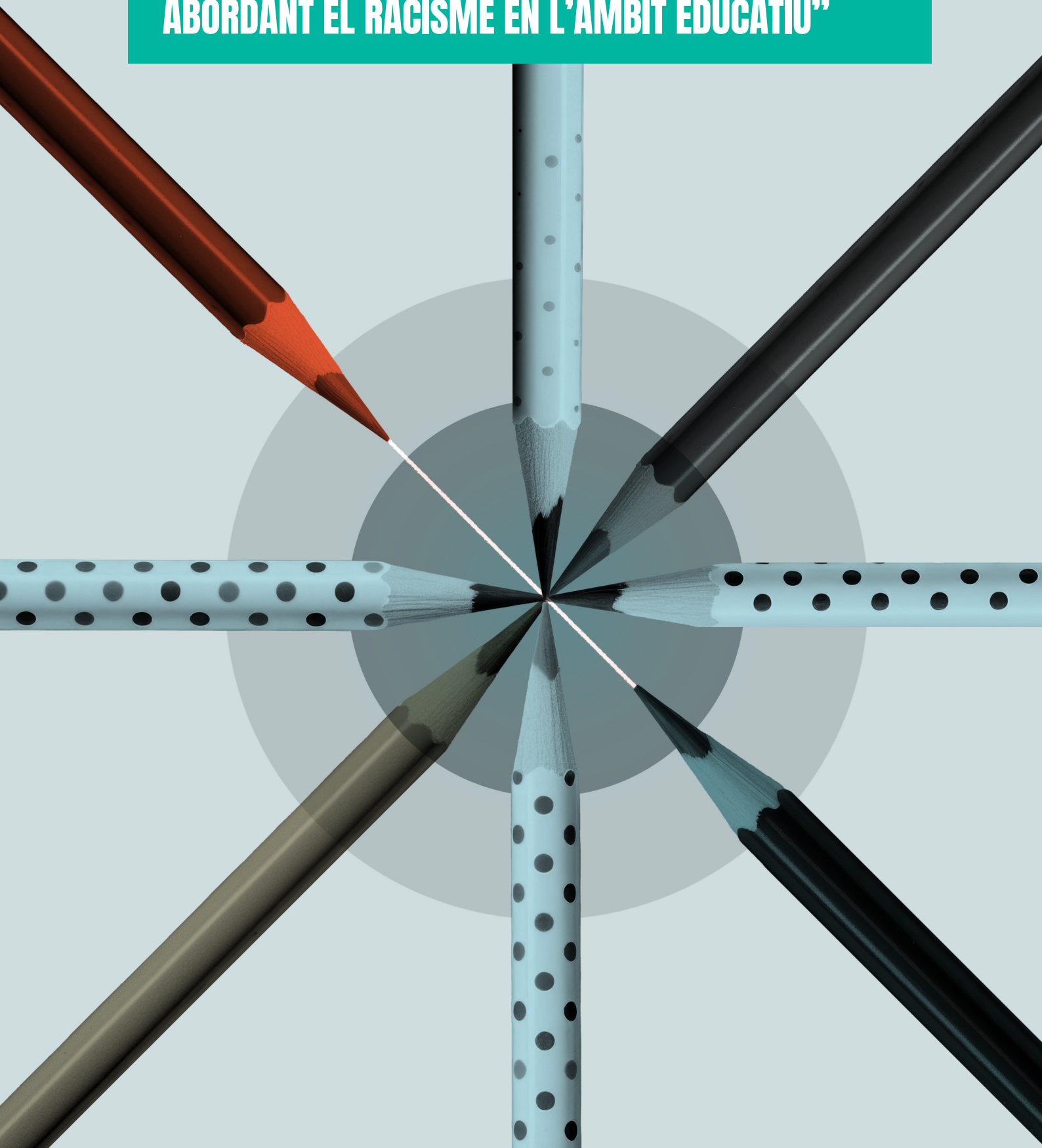

MÒDUL “INCORPORAR LA PERSPECTIVA ANTIRACISTA AL CURRÍCULUM ESCOLAR”

PROJECTE “FOMENTAR LA DIVERSITAT,
ABORDANT EL RACISME EN L'ÀMBIT EDUCATIU”

ELABORACIÓ DEL MÒDUL

Adriana Torroella

DISSENY I MAQUETACIÓ

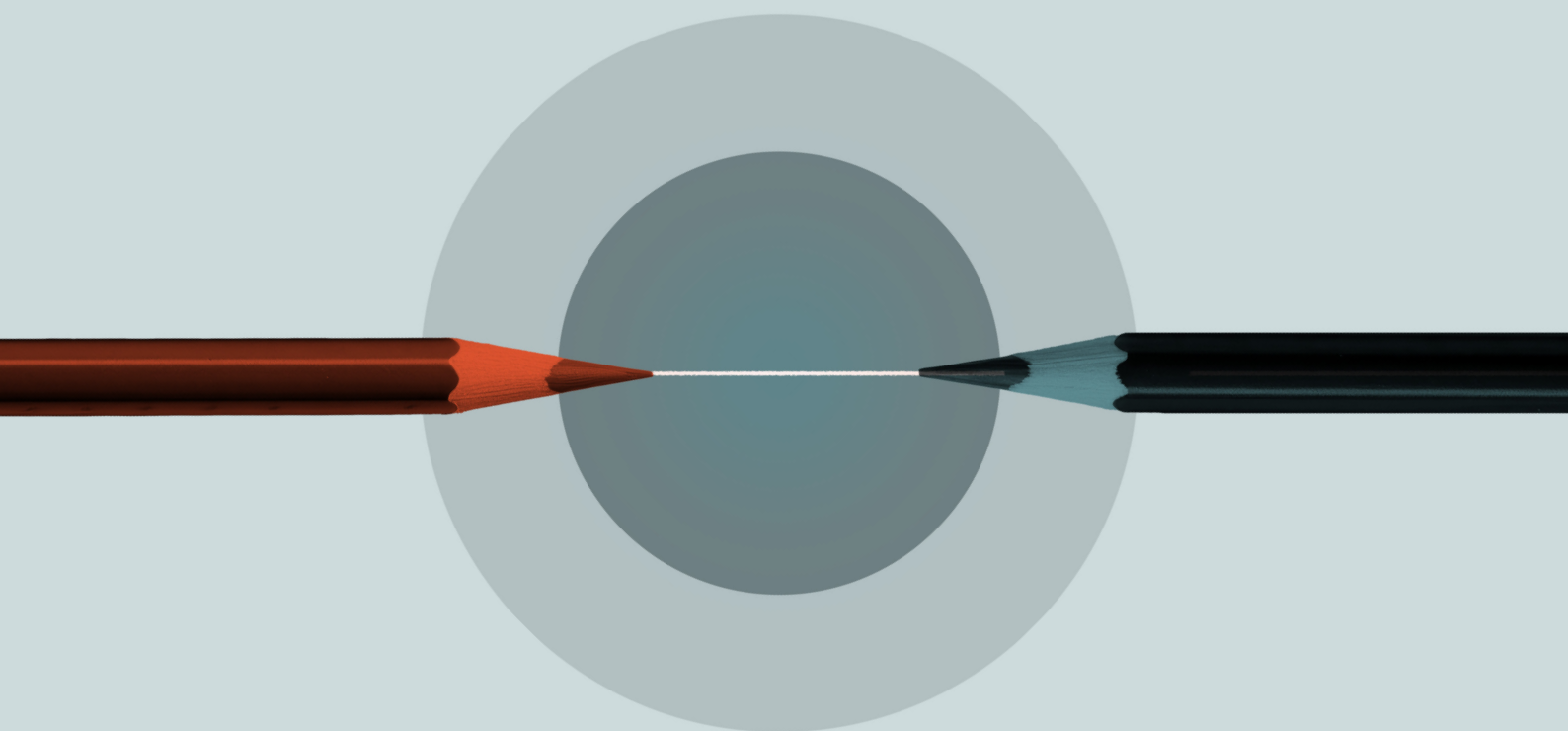
Alberto Sernández

Aquesta guia ha estat realitzada per Metges del Món, en el marc del projecte Fomentar la diversitat, abordant el racisme en l'àmbit educatiu, subvencionat pel Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, en la convocatòria de 2023.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de Metges del Món.

Gràcies per respectar els drets reservats d'aquest document i per difondre'l, única i exclusivament, sota la llicència Creative Commons BY-NC-ND 4.0

@2024 Metges del Món

ÍNDEX

Unitat 1: Revisió Professional	5
Unitat 2: Introducció i Conceptes Bàsics	9
Unitat 3: Llenguatge Antiracista	13
Unitat 4: Conflictes Racistes Escolars	18
Unitat 5: Visibilització De Referents	23
Conclusions	27

La **diversitat** és un valor essencial per tal de construir una societat més justa i equitativa. Amb tot, els prejudicis, les actituds discriminatòries i les pràctiques racistes continuen presents en l'àmbit educatiu, impactant negativament en el desenvolupament integral de l'alumnat i en la cohesió de les nostres comunitats escolars. Davant aquest desafiament, Médicos del Mundo Espanya desenvolupa el projecte Fomentar la diversitat: abordar el racisme en l'àmbit educatiu, el propòsit del qual és capacitar professionals i joves per transformar aquestes realitats des de la base, per fomentar una educació inclusiva i antiracista.

Aquest mòdul ha estat dissenyat conjuntament amb l'educadora social afrofeminista **Adriana Torroella Giró**, i pretén ser una eina pràctica per a qualsevol professional de l'àmbit socioeducatiu als instituts de secundària i altres centres educatius. A través de cinc unitats didàctiques, es proporcionen continguts teòrics i dinàmiques participatives que aborden el racisme des d'una perspectiva integral, per tal de combinar la reflexió crítica amb accions concretes per al canvi.

Cada unitat didàctica segueix una estructura senzilla, dividida en dos apartats:

1. **Consideracions que cal saber**, que ofereix fonaments teòrics clau.
2. **Dinàmiques i recursos per implementar**, que proporciona activitats pràctiques per interioritzar i aplicar els conceptes tractats.

El contingut de les unitats respon a objectius clars i seqüenciats:

- **Unitat 1: Revisió professional**
Reflexiona sobre el rol de les persones encarregades d'implementar l'activitat, analitzant-ne la posició des d'una perspectiva racial i migratòria per evitar la reproducció d'actituds, pràctiques i comportaments racistes.
- **Unitat 2: Introducció i conceptes bàsics**
Proporciona eines bàsiques per entendre i abordar el racisme en l'àmbit educatiu.
- **Unitat 3: Llenguatge antiracista**
Promou un llenguatge inclusiu que contribueixi a desmuntar prejudicis i estereotips racistes a l'entorn escolar.
- **Unitat 4: Conflictes racistes escolars**
Ensenya l'alumnat, el personal docent i l'equip socioeducatiu a identificar i actuar davant de conflictes racistes.
- **Unitat 5: Visibilització de referents**
Incorpora diferents figures a l'imaginari col·lectiu, per reforçar la representació inclusiva en diferents àmbits.

A través d'aquest mòdul educatiu, els i les professionals de l'àmbit socioeducatiu podran enfortir la seva capacitat d'intervenció per fomentar a l'aula els principis DEI (diversitat, equitat i inclusió). D'aquesta manera, contribuirem a construir **espais educatius antiracistes** on la diversitat sigui valorada com una riquesa i no com una barrera.

UNITAT DIDÀCTICA 1: REVISIÓ PROFESSIONAL

OBJECTIU: Revisar el rol de les persones professionals encarregades d'implementar l'activitat, analitzant-ne la posició des d'una perspectiva racial i migratòria per evitar la reproducció d'actituds, pràctiques i comportaments racistes.

CONSIDERACIONS QUE CAL SABER

El doble rol de l'educació en la reproducció i la prevenció del racisme

L'**educació** juga un paper central en la configuració d'actituds, valors i comportaments socials. Malgrat això, aquest rol té un doble tall pel que fa al racisme.

D'una banda, l'educació pot contribuir a perpetuar desigualtats racials quan s'implementa de manera acrítica, replicant pràctiques i continguts esbiaixats que marginen certs grups racialitzats. En són exemples l'absència de diversitat de referents als currículums, l'ús de llenguatge exloent i la manca d'atenció a les dinàmiques discriminatòries a l'aula i al pati.

D'altra banda, però, l'educació és un àmbit privilegiat on es poden construir relacions equitatives i fomentar una consciència crítica davant del racisme. Per tal de promoure una educació antiracista, els centres educatius poden contribuir significativament a eradicar actituds i pràctiques discriminatòries, per enfortir una convivència basada en el **respecte mutu** i la **igualtat de diferències**.

L'obligació legal de prevenir el racisme als instituts de secundària

Els marcs legals que reforcen la responsabilitat dels centres educatius en la prevenció del racisme i la promoció de la igualtat a Espanya són:

- La Llei orgànica 3/2020 (LOMLOE), per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006 d'educació (LOE); que subratlla el compromís de les institucions educatives amb l'equitat i la inclusió, garantint una educació que respecti els drets humans i valori la diversitat.

- La Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència; que estableix mesures per prevenir qualsevol forma de violència, inclòs el racisme.
- La Llei integral 15/2022, per a la igualtat de tracte i no discriminació; que prohibeix la discriminació racial i promou mesures proactives per garantir un tracte igualitari en tots els àmbits, incloent-hi l'educatiu.

La responsabilitat moral i educativa de prevenir el racisme als instituts

Però, més enllà dels marcs legals, els instituts tenen la responsabilitat moral i educativa d'erradicar qualsevol manifestació de racisme dins de la comunitat educativa. Això implica:

1. Crear entorns segurs i respectuosos > Garantir que tot l'alumnat, independentment de l'origen, la cultura o la categoria ètnico-racial, se senti valorat i protegit.
2. Fomentar els principis DEI > Dissenyar estratègies pedagògiques que integrin diferents perspectives i promoguin l'aprenentatge equitatiu i inclusiu.
3. Actuar davant d'incidents discriminatoris > Establir protocols clars i efectius per identificar i respondre davant la violència escolar racista.

En aquest sentit, la **revisió professional** és un component essencial per garantir que les persones que intervenen en l'àmbit educatiu exerceixen la seva tasca des d'una perspectiva conscient i antiracista. Aquest procés permet a les persones professionals reflexionar sobre les seves actituds, biaixos i pràctiques, per tal d'identificar possibles àrees de millora. A la hora de fer-ho, no solament es prevé la reproducció de dinàmiques racistes, sinó que s'enforteix la capacitat de l'equip educatiu per esdevenir agent de canvi.

RECURS 1 PER IMPLEMENTAR

DECÀLEG PER REVISAR LA INTERVENCIÓ PROFESSIONAL	SÍ?	NO?
Reflexiona sobre la teva identitat i privilegis. Analitza de quina manera el teu origen, categoria ètnico-racial i experiències influeixen en la teva percepció i pràctica professional?	☐	☐
Identifica els teus biaixos inconscients. Reconeixes prejudicis o estereotips racistes que puguis tenir? Prens mesures per desmuntar-los?	☐	☐
Formació continua en Diversitat, Equitat i Inclusió (DEI). Reps regularment formació sobre temes de diversitat racial, cultural i d'origen? Estàs al dia amb els conceptes i els termes inclusius?	☐	☐
Coneix la diversitat del teu grup. Estàs familiaritzat amb les característiques culturals, racials i socials de l'alumnat per evitar enfocaments homogenis i excloents?	☐	☐
Evita la racialització de problemes. Avalués les dificultats d'aprenentatge o de conducta de l'alumnat des d'una perspectiva sistèmica, sense reduir-les al seu origen ètnico-racial?	☐	☐
Promou narratives inclusives i diverses. Incorpora històries, referències i exemples que reflecteixin la diversitat en els materials educatius i les activitats pedagògiques?	☐	☐
Dissenya material educatiu antiracista. Revisa els teus recursos i dinàmiques per assegurar-te que no perpetuen estereotips ni reforcen desigualtats racials? A més, promouen un posicionament crític contra el racisme?	☐	☐
Fomenta un entorn de respecte i diàleg. Crea espais segurs on es puguin abordar temes de racisme de manera oberta i amb respecte mutu?	☐	☐
Respecta les diferències culturals i religioses de l'alumnat. Valora i respecta les formes d'expressió cultural o religiosa dels teus estudiants com una riquesa i no com quelcom que cal corregir?	☐	☐
Intervé activament contra el racisme. Actua davant de situacions de discriminació per tal de modelar una actitud antiracista que inspirei els que t'envolten?	☐	☐

Aquest decàleg convida a reflexionar sobre les pràctiques socioeducatives i a identificar àrees de millora per garantir un enfocament inclusiu i antiracista en l'àmbit educatiu. L'autocrítica i la disposició al canvi són essencials en el procés de transformació personal i professional. A l'hora de posar en pràctica els **principis DEI (diversitat, equitat i inclusió)**, no solament es millora l'exercici de la nostra professió, sinó que també ens convertim en un o una referent per a l'alumnat, modelant conductes de **respecte, empatia i justícia social**.

ALTRES RECURSOS

[Guía Interculturalidad Crítica y Antirracismo - REDEC](#)

[Conferència The urgency of intersectionality
Kimberlé Crenshaw | TED](#)

[Test ¿Cuántos privilegios tienes?
sobre interseccionalitat](#)

UNITAT DIDÀCTICA 2: INTRODUCCIÓ I CONCEPTES BÀSICS

OBJECTIU: Facilitar eines bàsiques per entendre i abordar el racisme en l'àmbit educatiu.

CONSIDERACIONS QUE CAL SABER

En aquesta unitat didàctica es proporcionen eines bàsiques per entendre l'objecte d'aquest mòdul: diferenciant conceptes com prejudicis, estereotips i els diferents nivells en què s'expressa el racisme, des de l'individual fins a l'estructural.

Conceptualització del racisme

El **racisme** és un sistema complex i multidimensional que es manifesta a la societat de diferents maneres. És una construcció social que implica creences i actituds que col·loquen els grups racialitzats¹ en una posició de desigualtat respecte a la supremacia blanca. Intrínsecament, el racisme es basa en l'assumpció errònia que algunes "races" són inherentment superiors o inferiors a altres. Al llarg de la història, aquest concepte s'ha utilitzat per justificar la discriminació, l'opressió i l'explotació dels grups racialitzats, és a dir, de les persones no blanques.

Diferenciació entre prejudici i estereotip

Els **prejudicis** són opinions o creences personals que es formen sense una base sòlida d'evidència. Són valoracions que s'emeten sobre persones o grups sense conèixer-los adequadament, basant-se en suposicions infundades. En el context educatiu, els prejudicis racials poden afectar el tracte cap a l'alumnat racialitzat; per [por exemple, condicionant les perspectives que el professorat té sobre el seu rendiment.](#)

Els **estereotips**, en canvi, són generalitzacions simplificades i reduccionistes sobre grups de persones, i es basen, entre d'altres, en característiques com ara la categoria ètnico-racial, la cultura o la religió. A diferència dels prejudicis (que fan referència a creences personals), els estereotips són idees col·lectives que circulen dins d'una societat, i són perillosos perquè ens fan veure les persones com a membres d'un grup homogeni, sense experiències ni característiques pròpies.

1. TRES QUE RACIALITZEN: el color de pell, el lloc de naixement, la procedència, els orígens, la nacionalitat, la situació administrativa, la religió, la llengua materna o la pertinença a una minoria nacional, cultural o ètnica.

En l'àmbit educatiu, els estereotips racistes poden generar expectatives reduïdes sobre el comportament de cert alumnat; ja que, sovint, alguns grups racialitzats són etiquetats com a "problemàtics" pel seu origen, ignorant factors contextuais i situacions d'exclusió que poden influir en el seu rendiment.

Els quatre nivells del racisme

El racisme no és només un conjunt de creences negatives i interaccions perjudicials, també és una estructura que impregna diferents nivells de la societat. A continuació, s'identifiquen els quatre nivells més comuns de manifestació del racisme:

1. El **racisme** internalitzat es manifesta quan una persona adopta creences i actituds negatives cap a grups racialitzats, inclòs el propi o algun altre. Aquest fenomen és especialment perjudicial, ja que genera desconfiança, inseguretat i menyspreu en els qui el pateixen. En l'àmbit escolar, aquest nivell de racisme pot influir en les expectatives que l'alumnat racialitzat té de si mateix i en com es relaciona amb l'aprenentatge i les oportunitats que se li ofereixen.
2. El **racisme social** es manifesta en les relacions interpersonals i la discriminació explícita a la societat. És el racisme que s'observa en actituds i comportaments visibles i directes, com ara insults, agressions físiques, rebuig o marginació de persones racialitzades. En el context educatiu, aquest tipus de racisme es pot manifestar quan una estudiant racialitzada és deliberadament ignorada pels seus companys a causa de la seva categoria ètnico-racial, afectant-ne el rendiment acadèmic, el benestar i la integració en l'entorn escolar.
3. El **racisme institucional** es refereix a les pràctiques, polítiques i procediments de certs organismes que perpetuen les desigualtats racials, fins i tot sense una intenció conscient de discriminar. En institucions com ara les escoles, els instituts i les universitats, aquestes dinàmiques acostumen a beneficiar les persones nacionals (amb DNI), mentre exclouen persones estrangeres que no pertanyen a la Unió Europea. Un exemple en l'àmbit educatiu és l'escassa representació de personal migrat i racialitzat; ja que, per accedir a places de professorat en centres públics, als i les professionals sense nacionalitat espanyola se'ls exigeixen requisits addicionals.
4. Por últim, el **racisme estructural** és el nivell més ampli de racisme, i fa referència a com aquestes pràctiques, polítiques i procediments en diferents àrees (educació, sanitat, justícia o ocupació) contribueixen a mantenir la desigualtat sistèmica. Aquest tipus de racisme està arrelat a l'organització de la societat i a les normes que regeixen les interaccions entre els individus i les institucions. En el context socioeducatiu, el racisme estructural es reflecteix en les disparitats en els recursos disponibles als instituts de diferents barris i en les diferències d'oportunitats educatives segons l'origen ètnico-racial o la situació administrativa. Aquest tipus de racisme és més difícil d'identificar, però és crucial per entendre com es mantenen les desigualtats macrosocials.

DINÀMICA 2 PER IMPLEMENTAR

ACTIVITAT DE REFLEXIÓ PERSONAL I EN GRUP: Collage sobre el racisme [50 minuts]

Objectiu: Fomentar la reflexió crítica sobre els prejudicis, els estereotips i les diferents formes de racisme que es donen a l'institut a través de la creació d'un collage.

Cursos recomanats: Primer cicle de l'ESO (1r i 2n), tot i que es pot aplicar als quatre cursos.

Materials:

- Pissarra o rodafoli i retolador
- Fulls A4 i bolígrafs (per escriure)
- Cartolines A2 o paper mural (per al collage)
- Revistes, diaris o imatges
- Tisores, cola i notes adhesives
- Marcadors, llapis de colors o retoladors

1. Introducció [5 minuts]

L'activitat comença amb una introducció breu sobre el racisme i el seu impacte en l'àmbit educatiu. S'explica que l'objectiu és reflexionar sobre com els prejudicis i els estereotips racistes afecten les persones a l'institut i com podem contribuir a canviar aquestes actituds.

2. Reflexió personal sobre prejudicis i estereotips racistes [8 minuts]

Reparteix a l'alumnat fotocopies o fulls de paper. Demana'ls que reflexionin sobre les preguntes següents i que escriguin les seves respostes de manera personal:

- *Què són els prejudicis i com els definiries?*
- *Què són els estereotips i com afecten les persones?*
- *Mai has sentit que t'han etiquetat pel teu color de pell, lloc de naixement, orígens familiars, nacionalitat, situació administrativa, religió, llengua materna o pertinença a una minoria nacional, cultural o ètnica? Com et va fer sentir això?*

Deixa'ls de 5 a 8 minuts per tal que reflexionin individualment. Durant aquest temps, pots escriure les preguntes a la pissarra per guiar la reflexió, així com projectar un temporitzador perquè distribueixin bé el temps.

3. Creació del collage [17 minuts]

Després de la reflexió individual, demana'ls que formin equips de 4 o 5 persones i que creïn un collage per representar com els prejudicis i els estereotips racistes es manifesten a l'institut.

Per això, hauran de buscar en revistes, diaris i altres materials imatges que simbolitzin els prejudicis, els estereotips, les relacions de poder i l'exclusió racial en l'àmbit escolar.

D'una manera indirecta, al collage han de respondre aquestes preguntes:

- *Quines imatges i paraules associem amb els prejudicis? Quins sentiments ens generen?*
- *Quines imatges reflecteixen la reducció d'una persona a una sola característica? Quins són els exemples d'estereotips racistes?*
- *Quines imatges representen l'impacte dels prejudicis i els estereotips racistes en la convivència escolar? (Per exemple: exclusió d'un grup o ignorància envers la diversitat).*

La creació dels collages ha d'anar acompanyada d'una breu reflexió antiracista, que hauran d'escriure i enganxar a la seva cartolina.

4. Exposició i posada en comú [10 minuts]

Cada grup presentarà el seu collage davant de la classe, per explicar les imatges que han seleccionat i com representen els prejudicis i els estereotips racistes que es donen a l'institut.

Mentre fan la presentació, escriu a la pissarra els punts clau de cada grup sobre com el racisme afecta el tracte i les oportunitats de les persones racialitzades.

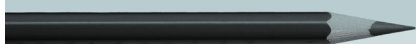
5. Reflexió final amb el grup classe [10 minuts]

Per concloure l'activitat, organitza una petita reflexió sobre:

- *Què podem fer per prevenir els prejudicis i els estereotips racistes a l'institut?*
- *Com podem crear un ambient respectuós on es valori la diversitat racial, cultural i d'orígens?*

Fes que l'alumnat escrigui algunes de les seves idees en notes adhesives i les enganxin a la pissarra o en un mural que representi els compromisos del grup classe.

ALTRES RECURSOS

El joc de taula "Sospechos@s inusuales" sobre prejudicis i estereotips.

[El video *Una càmera oculta capta la reacció de la gent davant el racisme* #EsRacismo](#)

UNITAT DIDÀCTICA 3: LLENGUATGE ANTIRACISTA

OBJECTIU: Promoure l'ús d'un llenguatge inclusiu i antiracista que contribueixi a desmuntar el racisme a l'entorn escolar.

CONSIDERACIONS QUE CAL SABER

La importància del llenguatge en la construcció de la realitat

El llenguatge té un paper fonamental en la manera com construïm i percebem la realitat, especialment en l'àmbit educatiu, on es formen les bases del pensament crític i les relacions socials. El llenguatge no només és una eina per comunicar-nos, sinó que també modela la nostra visió del món i les relacions que establim. A través de les paraules, es transmeten idees, valors i creences, i es creen categories socials que afecten com entenem la nostra identitat i la d'altres persones.

Quan fem servir certes expressions, ajudem a perpetuar una visió particular de la realitat, sigui una visió excloent i despectiva sigui una visió inclusiva i empàtica. Per exemple, l'ús d'un **llenguatge inclusiu** a l'aula fomenta un ambient on tot l'alumnat se sent valorat, independentment del seu origen, gènere o capacitat.

En el cas del racisme, el llenguatge ha contribuït a la creació de barreres invisibles entre grups de persones, mantenint una jerarquia ètnico-racial que situa els grups racialitzats en posició de desavantatge respecte de la supremacia blanca. Fer servir expressions despectives o fer comentaris sobre l'origen, la cultura o l'ètnia d'una persona influeix en la manera com és percebuda. Aquestes representacions s'infilten a la nostra consciència col·lectiva, afectant la interacció diària, les decisions polítiques i, sobretot, el tracte cap a les persones racialitzades.

Això no obstant, el llenguatge també pot ser un vehicle per desmantellar els diferents sistemes d'opressió. En l'àmbit educatiu, fomentar un ús conscient i reflexiu del llenguatge contribueix a construir una realitat més justa i respectuosa, on la diversitat no sigui vista com un problema, sinó com una riquesa. Promoure debats sobre la importància del llenguatge, així com incloure diferents perspectives en els continguts escolars, ajuda a formar generacions capaces de transformar les estructures de desigualtat.

Paraules i expressions que perpetuen estereotips racistes

Fer servir paraules i expressions que perpetuen estereotips racistes reforça idees preconcebudes i negatives sobre les persones racialitzades, la qual cosa fomenta la discriminació i l'exclusió racial. Aquests estereotips no només es limiten als comentaris explícits, sinó que també es filtren a la llengua quotidiana, als mitjans de comunicació i al discurs social. En contextos educatius, les expressions racistes poden influir en la percepció que la comunitat educativa té sobre les persones racialitzades, fet que perpetua les desigualtats i els prejudicis racials des d'edats molt primerenques.

A continuació, s'analitzen algunes d'aquestes paraules i expressions racistes presents a la llengua catalana, i es proposen alternatives per a un ús del llenguatge més respectuós i inclusiu:

1. "Campament gitano"

Aquesta expressió fa servir el terme *gitano* per referir-se a un lloc de pocs recursos, improvisat i, sovint, sense cap ordre. Quan s'utilitza de forma despectiva, es reforça l'associació de la comunitat gitana, i per extensió, del poble romaní, amb la pobresa i el desordre, ignorant la diversitat d'aquesta ètnia i la seva contribució a la cultura.

➔ Alternativa inclusiva: En lloc de "campament gitano", és preferible dir **assen-tament informal o campament provisional**, per evitar associar un grup ètnic amb condicions precàries.

2. "Mulat-a"

Des de l'època colonial, el terme *mulat -a* s'ha fet servir per descriure les persones descendents d'un home europeu blanc i d'una dona africana negra, o viceversa.

Aquesta categorització formava part del sistema de castes espanyol, i el seu origen es relaciona amb la paraula mula (híbrid de l'ase i l'egua o del cavall i la somera), reflectint una visió deshumanitzadora i jeràrquica basada en l'ascendència.

➔ Alternativa inclusiva: Es recomana reemplaçar-ho per termes com ara **afro-descendent**, o anomenar la persona per la seva identitat cultural específica, per exemple, com "afrocatalà" o "afrogallega".

3. "Sense moros a la costa"

Aquesta expressió té un origen històric relacionat amb les lluites a l'Edat Mitjana entre moros i cristians. Es feia servir per alertar de la presència de persones musulmanes, associant-les amb el perill i l'amenaça. Tot i que actualment el seu ús és informal, perpetua la xenofòbia i estigmatitza les persones musulmanes o d'origen àrab.

➔ Alternativa inclusiva: Fer servir expressions neutres com ara **"no hi ha perill"** o **"ningú a la vista"** evita la connotació racista i excloent de l'expressió.

4. "Feina de xins"

Aquesta frase al·ludeix a feines que es perceben com a excessivament dures, minucioses i mal remunerades, vinculant-les directament amb la comunitat xinesa. L'ús despectiu d'aquesta expressió reforça estereotips negatius sobre les persones xineses en particular i asiàtiques en general, fet que perpetua prejudicis laborals i culturals.

➔ Alternativa inclusiva: És millor optar per expressions com ara **"feines dures i mal remunerades"** o **"feines exigents i de baixos salaris"**, que no vinculin certes condicions precàries amb un país específic.

5. "Treballar en negre"

L'expressió "treballar en negre" descriu feines sense contracte formal; però associa implícitament la il·legalitat amb la negritud i les persones no blanques en general. Aquesta associació té arrels històriques a l'època colonial i de l'esclavatge, quan les persones d'origen africà eren relegades a treballs informals i no remunerats.

Al llarg dels segles, aquesta relació entre els grups racialitzats i la precarietat laboral s'ha mantingut, la qual cosa perpetua estereotips negatius sobre les persones racialitzades, vinculant-les amb la informalitat i la manca de drets laborals.

➔ Alternativa inclusiva: Fer servir termes com ara **feina no declarada** o **feina informal** elimina qualsevol associació discriminatòria relacionada amb el color de pell o l'origen.

En definitiva, el llenguatge és una eina que no només reflecteix la realitat, sinó que la construeix i la transforma. Les paraules no sorgeixen de manera aïllada, sinó que estan impregnades de les càrregues històriques que han marcat les relacions socials al llarg del temps.

En el cas del racisme, el llenguatge ha estat utilitzat per perpetuar estereotips i desigualtats que tenen arrels profundes a l'època esclavista i colonial. Per tant, és essencial reconèixer com aquestes càrregues històriques influeixen en la nostra percepció actual del món i en la persistència de la colonialitat en les interaccions quotidianes.

Fomentar l'ús d'un llenguatge antiracista a les aules no només afavoreix la inclusió, sinó que també ofereix a l'alumnat les eines necessàries per comprendre com les estructures de poder s'han perpetuat a través del temps.

DINÀMICA 3 PER IMPLEMENTAR

ACTIVITAT PER DECONSTRUIR L'ÚS D'EXPRESSIONS RACISTES: Veus antiracistes [45 minuts]

Objectius: Reflexionar sobre l'ús d'expressions racistes de manera lúdica i Generar consciència sobre la importància de comunicar-nos de manera respectuosa i inclusiva.

Cursos recomanats: 2n i 3r de l'ESO, tot i que es pot aplicar als quatre cursos.

Materials:

- Pissarra o rodafoli i retolador
- Llista / Targetes amb frases (algunes **racistes** i d'altres **neutres o inclusives**)
- Fulls A4 i bolígrafs (opcional per a cada equip)
- Cartolina A2 i retoladors de colors (per al compromís final)

1. Introducció [5 minuts]

1a. Explicació (3 minuts)

L'activitat comença amb una introducció breu sobre la importància del llenguatge i el seu impacte en la construcció i la transformació de la realitat. Explica que l'objectiu serà aprendre a identificar expressions racistes i transformar-les en quelcom respectuós.

1b. Preparació del joc (2 minuts)

Divideix el grup gran en equips de 4 o 5 persones. El joc consisteix a escoltar diferents frases. Algunes targetes tindran estereotips racistes, mentre que d'altres tindran frases neutres o inclusives. Els grups hauran de llegir i decidir si les frases són positives o no; i, si no ho són, transformar-les.

2. Desenvolupament principal [25 minuts]

2a. Transformació del llenguatge (20 minuts)

Llegeix una frase de les targetes al primer equip:

- Si l'equip considera que la frase és **racista**, hauran de respondre "**Això és racisme!**" i després tindran 60-90 segons per transformar-la en una versió inclusiva. Per exemple, si la targeta diu: *"Totes les llatines són bones cuineres"*, el grup podria canviar-la per *"Cada persona té el seu propi talent, independentment del seu origen"*
- Si la frase ja és **neutra o inclusiva**, hauran de cridar "**Som antiracistes!**", i la repetiran en veu alta perquè la resta de l'alumnat l'escolti.

Després, continua amb l'equip següent i, així, un darrera l'altre.

2b. Competència sana i divertida (5 minuts)

Decideix si vols premiar amb punts els equips que donin les millors respostes i transformacions de frases. Per donar-li dinamisme, pots crear una taula de puntuacions a la pissarra: cada vegada que un grup proposi una bona alternativa, rebrà un punt.

Evita assenyalar o sancionar els grups que s'equivoquin, però sí que pots restar punts si es produeixen faltes de respecte durant el joc.

3. Reflexió final [10 minuts]

3a. Cercle de reflexió grupal (5 minuts)

Reuneix el grup classe en un cercle i fes una ronda de reflexió ràpida. Cada equip haurà de compartir una frase inclusiva que recordi del joc o alguna cosa que hagi après durant l'activitat.

3b. Compromís personal antiracista (5 minuts)

Escriu en una cartolina A2 la frase *"Avui em comprometo a fer servir paraules que..."* i fes que cada estudiant completi la frase amb retoladors de colors. Per exemple, *"Avui em comprometo a fer servir paraules que respectin i valorin la diversitat"*. Aquesta acció finalitzarà l'activitat de manera simbòlica, com un compromís personal de canviar actituds i fer servir un llenguatge antiracista en el dia a dia.

Exemples de frases

Estereotips racistes (a més dels esmentats en aquesta mateixa unitat didàctica):

1. "Tots els africans són bons per als esports."
2. "Les persones asiàtiques dominen les matemàtiques."
3. "Els gitanos sempre són lladres."

Frases neutres:

1. "La gent té habilitats diferents, independentment del seu origen."
2. "Les persones de diferents països tenen diferents costums."
3. "Cada cultura té les seves pròpies tradicions."

Exemples inclusius:

1. *"El color de la pell no determina les capacitats d'una persona."*
2. *"Cada persona té talent en diferents àrees, sense importar-ne l'origen."*
3. *"Les diferències culturals enriqueixen la nostra manera de veure el món."*

ALTRES RECURSOS

- [Conferència Chimamanda Ngozi Adichie: The danger of a single story | TED](#)
- [Seis expresiones racistas que se nos escapan cada día](#)
- [Video Inmigracionalismo 2: Corta con las etiquetas - RED ACOGE](#)
- [GUIA DE COMUNICACIÓ AMB PERSPECTIVA INTERCULTURAL Ajuntament de Barcelona](#)

UNITAT DIDÀCTICA 4: CONFLICTES RACISTES ESCOLARS

OBJECTIU: Dotar l'alumnat, el personal docent i l'equip socioeducatiu d'eines per identificar i actuar davant de conflictes racistes a l'institut.

CONSIDERACIONS QUE CAL SABER

Conceptualització dels conflictes racistes

Els **conflictes racistes** són aquells comportaments, accions i violències que discriminen, menyspreen o exclouen una persona o grup per raó del seu color de pell, lloc de naixement, orígens familiars, nacionalitat, situació administrativa, religió, llengua materna o pertinença a una minoria nacional, cultural o ètnica.

Aquests conflictes es poden presentar de diferents maneres, afectant tant el benestar emocional com el desenvolupament integral de les persones afectades:

- La **discriminació directa o visible** es refereix a situacions clares i evidents on hi ha accions o comentaris que intencionalment exclouen o perjudiquen una persona per raó dels trets que racialitzen. Exemples habituals en l'àmbit educatiu: comentaris ofensius sobre l'origen o el color de pell d'un estudiant o d'una estudiant, l'exclusió a l'hora de formar equips o grups de treball o aplicar sancions més severes a certs grups racialitzats.
- D'altra banda, la **discriminació indirecta o subtil** es caracteritza per actituds i comportaments que, encara que puguin semblar no intencionals, perpetuen estereotips i prejudicis racials. Aquestes actituds inclouen bromes aparentment inofensives sobre la cultura, l'ètnia o la religió d'un estudiant o d'una estudiant, dubtes sobre el seu rendiment acadèmic per raó del seu origen o una menor atenció a les idees o aportacions de certs grups racialitzats durant els debats a classe.

Pautes per a professionals per gestionar conflictes racistes

1. El racisme no és un "malentès" ni una cosa "de nens". És un sistema d'opressió, multidimensional i complex, que violenta la diversitat ètnico-racial, cultural i d'orígens.

2. No s'ha de minimitzar l'impacte de les agressions racistes i qualificar-les com a "microracismes". L'ús d'aquest terme redueix la gravetat d'aquestes accions; que, encara que puguin semblar petites, tenen un efecte profund en les persones afectades. A més, cal destacar que l'impacte no depèn únicament de la magnitud, sinó d'altres factors com ara la freqüència, la intenció, la vulnerabilitat i el context de la persona afectada.
3. El racisme va contra l'ètica i la moral educativa. De conformitat amb la [Ley 15/2022](#), per a la igualtat de tracte i no discriminació, en l'àmbit escolar, sempre s'han de prioritzar els principis DEI (diversitat, equitat i inclusió).
4. Una agressió racista es defineix per com la percep la persona afectada. No és legítim qüestionar les vivències individuals d'una persona que se sent violentada.
5. La intervenció s'ha de fer sempre amb el consentiment de la persona afectada, respectant-ne la voluntat i el dret a decidir sobre les mesures que es prenguin en la seva situació.

Orientacions per acompanyar l'alumnat racialitzat afectat

1. Facilitar un **espai segur**:
 - a) Escollir un lloc còmode, per exemple, una aula càlida en comptes d'un despatx formal.
 - b) Garantir la confidencialitat per protegir la privadesa de la persona afectada.
 - c) Triar acuradament la persona adulta que farà l'acompanyament: pot ser un docent racialitzat, un especialista o una especialista en el tema o un tutor o tutora de confiança.
2. Fer una **escolta activa i empàtica**:
 - a) Permetre que la persona afectada s'expressi sense interrupcions.
 - b) Evitar negar o minimitzar els seus sentiments.
 - c) Reflexionar abans de respondre, parlant sempre des de la cura i el reconeixement.
3. No equiparar la resposta de la persona afectada amb la violència del subjecte agressor:
 - a) Si la persona racialitzada ha reaccionat amb violència, evitar justificar-ho amb la frase "tu has fet el mateix". Reconèixer que la seva acció pot ser una resposta a un sistema d'opressió sense deixar d'abordar la violència.
 - b) Evitar estigmatitzar la persona afectada. Oferir suport sense perpetuar sentiments de culpa

4. Respectar les seves decisions: Si la persona afectada decideix no iniciar o continuar amb l'acompanyament, validar la seva i oferir-li suport en el futur en cas de que canviï d'opinió.

Opcions per a la resolució de conflictes racistes a l'aula

La resolució d'incidents racistes pot incloure diverses estratègies que s'han d'adaptar al context específic del conflicte:

- Tutories individualitzades: Treballar de manera personal amb cadascuna de les parts implicades, per entendre les perspectives i circumstàncies i cercar solucions conjuntes.
- Cercles restauratius: Promoure el diàleg i la reparació del dany entre el grup classe per guarir les relacions afectades.
- Derivació a recursos especialitzats: Si la situació sobrepassa les capacitats del centre educatiu, derivar a serveis externs que ofereixin suport integral.
- Treball antiracista a l'aula: Implementar activitats que promoguin la reflexió i la transformació social. Per exemple:
 - Cinefòrums amb pel·lícules o documentals relacionats amb el racisme.
 - Anàlisi crítica de notícies o lectures sobre el tema.
 - [Tallers y formació per a la comunitat educativa.](#)

Aquestes estratègies no només intenten abordar el conflicte racista escolar, sinó que també pretenen fomentar una educació inclusiva i transformadora que rebutgi qualsevol forma de racisme i de violència en general. Recordem que l'educació ha de ser un espai segur on la diversitat sigui respectada, valorada i celebrada.

DINÀMICA 4 PER IMPLEMENTAR

ANÀLISI DE CASOS PRÀCTICS I CREACIÓ D'UN DECÀLEG ANTIRACISTA: Reconèixer i abordar el racisme escolar [45 minuts]

Objectius: Identificar conflictes racistes a l'institut i crear pautes d'actuació que promoguin l'empatia, el respecte i la inclusió.

Cursos recomanats: 3r i 4t de l'ESO, tot i que es pot aplicar als quatre cursos.

Materials:

- Pissarra o rodafoli i retolador
- Còpies impreses dels casos pràctics (un per a cada grup)
- Full A4, marcadors i bolígrafs
- Cartolina A2 i retoladors de colors (per al decàleg final)

1. Introducció [5 minuts]

Comença l'activitat amb la creació d'un espai segur i respectuós on tot l'alumnat se senti còmode compartint les seves idees o experiències de forma voluntària. Explica que, durant la sessió, es parlarà de temes delicats relacionats amb el racisme als centres de secundària, per la qual cosa és fonamental que tot el grup classe escolti i respecti les opinions de la resta de companys i companyes. Fes-los saber que qualsevol comentari o reflexió que comparteixin serà tractat amb serietat i confidencialitat.

Convida l'alumnat a pensar en situacions que hagin vist o escoltat sobre conflictes racistes a l'institut, preferiblement de manera directa o a través de relats anònims en tercera persona.

Recorda que l'objectiu de la sessió és entendre l'impacte del racisme a la comunitat educativa i explorar com podem contribuir a crear un ambient més inclusiu i respectuós a l'aula i al pati.

2. Presentació de casos pràctics i treball en grups [25 minuts]

2a. Divideix el grup classe en grups de 4 o 5 persones i assigna a cada grup un dels casos pràctics, poden ser ficticis, reals o els que es proporcionen al final d'aquesta fitxa (3 minuts).

2b. Cada grup haurà de llegir el cas assignat, analitzar la situació i debatre sobre les preguntes següents (15 minuts):

- *De quin tipus de conflicte es tracta?* Per exemple, d'acord amb els quatre nivells de racisme de la unitat didàctica 2 (internalitzat, social, institucional o estructural) i els dos tipus de discriminació de la unitat 4 (visible o subtil).
- *Com impacta el racisme en la persona afectada?* (Emocionalment, socialment, acadèmicament, etcètera).
- *Quins senyals o indicis podem identificar que ens alertin sobre aquest tipus de conflictes a l'institut?*
- *Quines intervencions podrien haver evitat o solucionat aquest conflicte?*

2c. Dessprés de debatre sobre aquestes preguntes, cada grup haurà de compartir la seva anàlisi amb la resta de la classe (7 minuts ≈ 90 segons per grup).

3. Creació d'un decàleg antiracista [15 minuts]

Tot seguit, convida l'alumnat a reflexionar sobre com es poden abordar els conflictes racistes en el context escolar. Ajuda'ls a crear 10 pautes d'actuació que contribueixin a prevenir i actuar davant de conflictes racistes a l'aula i al pati (10 minuts).

Preguntes orientatives:

- *Com hem d'intervenir si presenciem un conflicte racista a l'institut?*
- *Quin tipus de suport ha(n) de rebre la(les) persona(es) afectada(es) per un conflicte racista?*
- *Quin paper tenen l'alumnat i el professorat en la prevenció i la resolució d'aquests conflictes?*
- *Com podem promoure l'antiracisme a l'institut?*

Debat sobre les pautes d'actuació amb tot el grup classe i, després, sintetitza-les en una cartolina visual, com una mena de decàleg que es pugui penjar a l'aula.

Reforça la idea que és fonamental fomentar un ambient escolar inclusiu i respectuós, on totes les persones se sentin valorades independentment de l'origen, la cultura o la categoria ètnico-racial.

EXEMPLES DE CONFLICTES RACISTES

Cas 1: Comentaris despectius a les xarxes socials

Un grup d'estudiants d'un curs superior crea un mem racista sobre un company d'origen àrab i el comparteix a les xarxes socials. Tot i que al principi la víctima no ho veu, altres estudiants el difonen a l'institut, fet que causa burles i comentaris ofensius cap a la persona afectada.

Això afecta la seva autoestima i fa que deixi de participar activament a classe i a la resta d'activitats extraescolars.

Cas 2: Exclusió durant els treballs en grup

En una classe de ciències, l'alumnat s'ha d'organitzar en grups per fer un projecte. Una alumna negra-africana observa que alguns companys sempre eviten incloure-la als seus equips, fent servir excuses com ara "ja som suficients" o "ens organitzem entre amics". Malgrat els seus esforços per integrar-se, aquesta exclusió fa que se senti aïllada i li dificulta avançar acadèmicament.

Cas 3: Insults i estereotips al pati

Al pati, un grup d'estudiants es burla d'un company d'origen asiàtic, imitant-lo amb gestos i pronunciant-ne exageradament l'idioma. Un d'ells li diu: "Els del teu país sou tots iguals".

Tot i que l'estudiant intenta ignorar-los, se sent humiliat i evita passar temps a les zones comunes de l'institut.

Cas 4: Discriminació a l'assignació de seients

Durant una excursió escolar, la tutora organitza el grup classe per parelles per al transport. Això no obstant, algunes companyes es neguen a seure al costat d'una alumna d'ètnia gitana, justificant-se amb comentaris com: "No vull que em robi".

L'alumna escolta aquestes paraules i decideix estar-se sola durant tot el trajecte.

UNITAT DIDÀCTICA 5: VISIBILITZACIÓ DE REFERENTS

OBJECTIU: Incorpora diferents figures a l'imaginari col·lectiu, per reforçar la representació inclusiva en diferents àmbits.

CONSIDERACIONS QUE CAL SABER

La importància de la representació

La **representació** és un aspecte fonamental en l'àmbit educatiu, especialment durant l'adolescència, etapa caracteritzada per la construcció de la **identitat** i la recerca de referents. Durant aquesta etapa, la visibilització de figures diverses i representatives al currículum i entre el personal docent resulta essencial, ja que permet a l'alumnat reconèixer-se en el seu entorn més proper. Aquesta identificació no només reforça l'autoestima i el sentit de pertinença, sinó que també afavoreix la superació d'estereotips i amplia les possibilitats de creixement personal i professional.

La visibilització de referents a la vida de les persones és crucial, ja que ofereixen inspiració tant en la consecució d'èxits com en els moments d'adversitat. No obstant, malgrat els avenços aconseguits en la lluita antiracista, els cànons predominants continuen invisibilitzant les identitats racialitzades i altres formes de diversitat. Això dificulta la identificació de **models positius i accessibles**, deixant moltes persones sense exemples propers que representin tot el seu potencial. Per això, és indispensable que la comunitat educativa es comprometi activament amb la promoció de referents inclusius i representatius, que responguin a l'heterogeneïtat de tot el seu alumnat.

A més, els referents han de complir una doble funció: ser miralls i finestres. Com a miralls, permeten a l'alumnat veure-s'hi reflectit, la qual cosa contribueix a validar les seves experiències i realitats. Com a finestres, ofereixen una mirada cap a altres perspectives i maneres de ser, per enriquir la seva comprensió del món i promoure el respecte cap a la diversitat. Aquesta combinació de rols és indispensable per garantir espais educatius inclusius, on cada persona pugui sentir-se valorada com a part d'una societat diversa.

Persones racialitzades referents al context espanyol

1. **Beatriz Micaela Carrillo de los Reyes** (1975) → Política feminista gitana espanyola, es va diplomar en Treball social i es va llicenciar en Antropologia, pagant els seus estudis com a venedora ambulant i en la indústria de la taronja a la seva ciutat natal. Actualment, és presidenta de la Federació Estatal d'Associacions de Dones Gitanes i, des del 2023, ocupa el càrrec de directora general per a la Igualtat de Tracte i No Discriminació i contra el Racisme del Ministeri d'Igualtat
2. **Chenta Tsai Tseng** (@putochinomaricón, 1992) → Artista multidisciplinari taiwanès-espanyol, conegut per la seva música i poesia. Les seves obres tracten temes com la racialització, la diversitat sexual i la xenofòbia. El seu estil combina la crítica social amb l'humor àcid, qüestionant els estereotips sobre les persones asiàtiques i la comunitat LGTBI+ a Espanya.
3. **Daniela Ortiz de Zevallos** (1985) → Artista peruana exresident a Espanya, la seva obra se centra en temes com el colonialisme, la migració i les polítiques de frontera. Mitjançant instal·lacions, vídeos i performances, Ortiz qüestiona les estructures de poder i promou la descolonització del pensament.
4. **Eleno(a) de Céspedes** (1545-?) → Cirurgià espanyol d'ascendència esclava, és reconegut com una de les primeres persones trans documentades a la història d'Espanya. Céspedes va exercir com a metge després de ser alliberat de l'esclavitud, encara que va ser perseguit per la Inquisició a causa de la seva identitat de gènere.
5. **Juan de Pareja** (1610-1670) → Pintor espanyol afrodescendent, nascut esclau a la casa de Diego Velázquez, va desenvolupar la seva carrera artística després de ser alliberat el 1654. És especialment conegut pel quadre que Velázquez va pintar d'ell, una fita en la representació de persones negres a l'art europeu del segle XVII.
6. **Juan Latino** (1518-1594) → El veritable nom del qual era Juan de Sessa, va ser un poeta i humanista del Renaixement espanyol d'ascendència etiòp. Alliberat de l'esclavitud, se'l considera la primera persona negra que va cursar estudis universitaris i que va aconseguir una càtedra, la de Gramàtica i Llengua Llatina a la Universitat de Granada.
7. **Lucrecia Pérez Matos** (1958-1992) → Treballadora migrada de la República Dominicana, és considerada un símbol de la lluita antiracista a Espanya. El seu assassinat, a mans d'un grup neonazi, va marcar una fita en la conscienciació sobre els crims d'odi racistes al país i va ser considerada la primera víctima documentada a Espanya d'aquest tipus de crims.
8. **Ousman Umar** (1988) → Activista, autor i fundador de l'ONG NASCO *Feeding Minds*, va emigrar a Espanya després de travessar el Sàhara i el Mediterrani des de Ghana. Els seus llibres autobiogràfics *Viatge al país dels blancs i Des del país dels blancs* expliquen la seva lluita per la supervivència i la seva integració a Europa
9. **Quan Zhou Wu** (1989) → Nascuda a Algesires, és una il·lustradora i escriptora d'origen xinès. És coneguda per la seva novel·la gràfica *Gazpacho agridulce*, on narra la seva experiència com a dona asiàtica a Espanya i reflexiona sobre la identitat cultural i el racisme.
10. **Safia El Aaddam** (@hijadeinmigrantes, 1996) → Activista i influenciadora espanyola d'ascendència marroquina, és coneguda per la seva lluita a favor dels drets de les persones migrants i racialitzades. Des del seu projecte *HijaDeInmigrantes*, promou campanyes com ara *Votar es un derecho, Te cedo una cita i El material escolar no es un privilegio*.

DINÀMICA 5 PER IMPLEMENTAR

VISIBILITZACIÓ DE REFERENTS RACIALITZADES: Memory de la diversitat [45 minuts]

Objectius: Conèixer i valorar les contribucions de 10 referents racialitzades a la història i l'actualitat d'Espanya, a través d'una dinàmica lúdica.

Cursos recomanats: Es pot aplicar als quatre cursos de l'ESO.

Materials:

- 20 fitxes de referents impreses (2 per referent per 10 referents)
- Taula gran o superfície plana per jugar
- Dispositius amb connexió a Internet (un per equip)

Preparacin prèvia:

Crea dues fitxes per cada referent:

- Una fitxa amb el nom i una descripció breu de la persona.
- L'altra fitxa amb una il·lustració o pista que porti al descobriment (pot ser una paraula clau, un objecte simbòlic o una representació gràfica).

Col·loca les 20 fitxes cap per avall sobre una taula o a terra, barrejant-les perquè no es distingeixin.

1. Introducció [7 minuts]

1a. Comença l'activitat parlant breument sobre la importància de la representació i de quina manera conèixer figures diverses contribueix a construir una societat on tothom pugui sentir-se reflectit i valorat.

1b. Explica a l'alumnat que aprendran sobre 10 referents racialitzades que han fet grans aportacions en el context espanyol. Indica'ls que ho faran jugant al memory, un joc en què hauran de trobar parells de fitxes que inclouen el nom i una pista sobre persones importants.

2. Joc del *memory* [25 minuts]

2a. Regles bàsiques:

- Divideix l'alumnat en equips de 4 o 5 persones.
- Per torns, cada equip haurà de girar dues fitxes.
 - Si les fitxes formen una parella (nom/descripció + il·lustració/pista), l'equip haurà de cercar i explicar, amb l'ajut de la persona dinamitzadora, qui és la persona referent. Si ho fan correctament, es queden amb la parella de fitxes.
 - Si no formen una parella, han de tornar a col·locar les fitxes cap per avall.
- El joc acaba quan s'han aparellat totes les fitxes de referents.

2b. Dinamització:

Durant el joc, la persona dinamitzadora pot afegir dades curioses o complementar les explicacions de l'alumnat per enriquir l'aprenentatge.

3. Reflexió final [13 minuts]

Reuneix el grup classe per reflexionar:

- Quin referent els ha cridat més l'atenció i per què?
- Per què creuen que és important conèixer aquestes històries tan diverses?
- Quins aprenentatges poden aplicar a la seva vida quotidiana sobre antiracisme i inclusió?

ALTRES RECURSOS

www.potopoto.es/afroreferentes

www.muieresnegrasquecambiaronelmundo.es

[Guía Didáctica "Un mundo en movimiento"
Médicos del Mundo](#)

CONCLUSIONS

El projecte *Fomentar la diversitat: abordar el racisme en l'àmbit educatiu*, de Médicos del Mundo Espanya, posa de manifest la importància de prevenir el racisme en l'àmbit escolar des d'una **perspectiva integral**, que involucri tant el professorat i el personal educatiu com l'alumnat. A través de les cinc unitats didàctiques, s'insisteix que l'equip educatiu encarregat d'impartir tallers educatius als instituts de secundària reflexioni sobre el seu paper en la prevenció del racisme a les aules. Per això, és fonamental que cada professional revisi els seus prejudicis i biaixos inconscients, i rebi formació continua en Diversitat, Equitat i Inclusió (DEI) per evitar actituds, pràctiques i pensaments racistes a la seva feina diària.

El racisme no només s'expressa en actes visibles i directes, sinó també de manera subtil i institucional, cosa que fa necessari un enfocament integral per combatre'l. El professorat i el personal educatiu han de ser capaços d'identificar les diferents formes de discriminació (internalitzada, social, estructural i institucional) i estar preparats per intervenir de manera efectiva davant de situacions de conflicte. Promoure un entorn segur, respectuós i obert és clau per prevenir el racisme i fomentar la inclusió.

A més, el llenguatge té un paper crucial en la construcció d'una **societat antiracista**. L'ús d'un llenguatge inclusiu i conscient no només contribueix a eliminar estereotips racistes, sinó que també és una eina poderosa per transformar la realitat social i educativa. El professorat i el personal educatiu tenen la responsabilitat de modelar i promoure un llenguatge respectuós que respecti la dignitat de tot l'alumnat.

Per concloure, la visibilització de la diversitat al currículum i entre el personal educatiu és essencial perquè l'alumnat se senti representat i valorat. Disposar de referents diversos enforteix l'autoestima i el sentit de pertinença, la qual cosa contribueix a una educació més justa i equitativa.

En definitiva, com a professionals de l'educació hem de ser agents actius en la construcció d'un entorn que rebutgi el racisme en totes les seves formes. És **responsabilitat nostra** promoure la diversitat, l'equitat i la inclusió a l'aula, per assegurar que tot l'alumnat, independentment de l'origen, la cultura o la categoria ètnico-racial, tingui l'oportunitat de desenvolupar-se plenament en **espais educatius lliures de discriminació**.

LLUITEM CONTRA TOTES LES MALALTIES, INCLOSA LA INJUSTICIA

Edita:

Col·labora:

